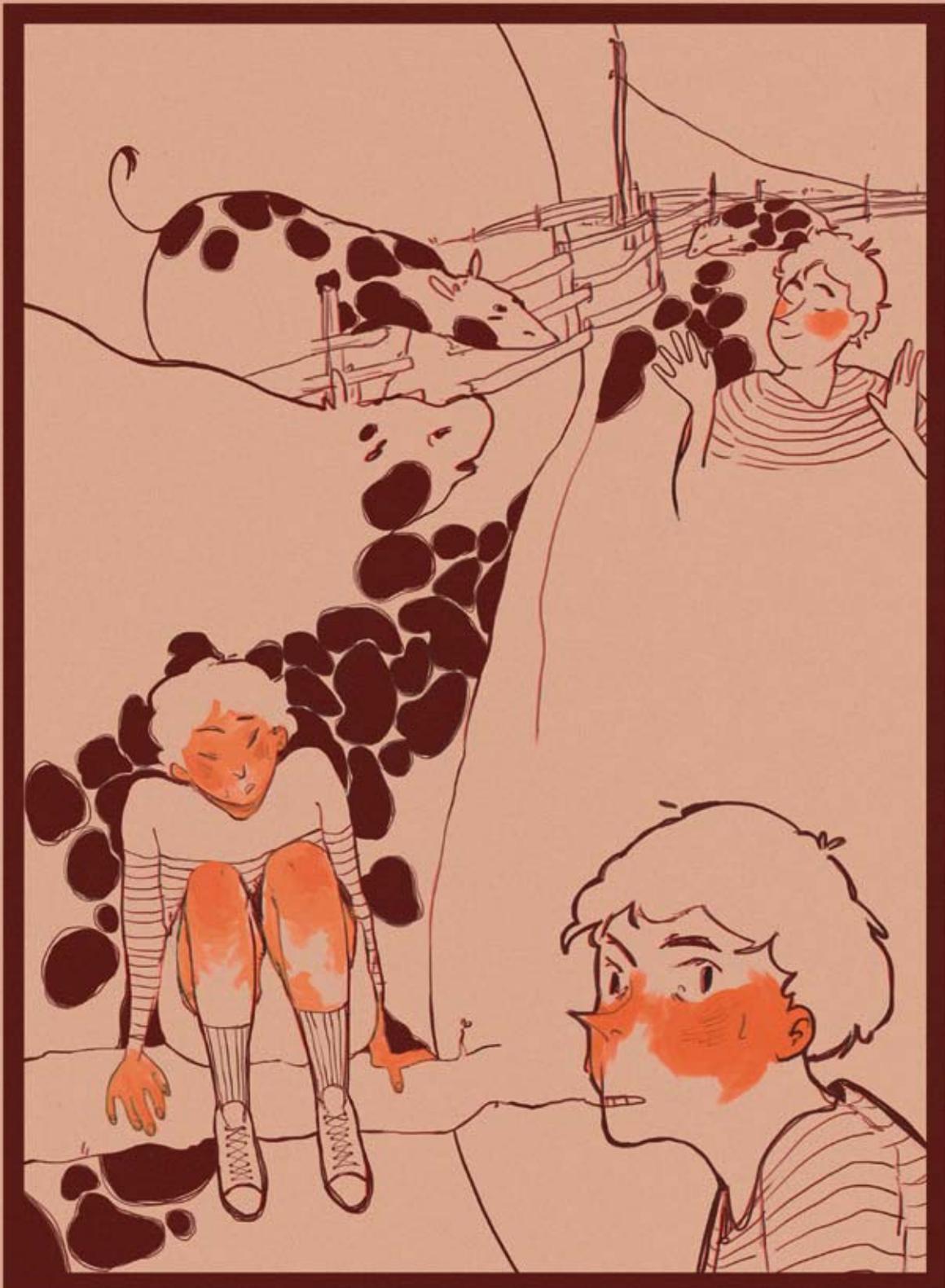

бярозка №6

№6/2021 (1117)

ISSN 0320-7579

Вандроўнік, які падняўся на крутую гару, з вялікім задавальненнем адпачывае на яе вяршыні. Але ці будзе ён шчаслівы, калі яго прымусяць адпачываць вечна?

Стэндаль, «Чырвонае і чорнае»

Пабегаць, паскакаць, выбраць новае імя

Чым яшчэ заняцца летам на вуліцы?

Бадай, лета — найлюбімейшы час для многіх школьнікаў. Вызваляецца прорва часу на цікавыя заняткі, адпачынак і, канешне, сустрэчы з сябрамі. Калі ўсе тэмы абмеркаваныя, усе бліжэйшыя вуліцы абыдзеныя, а разыходзіцца па хатах не хочацца, можна паспрабаваць... гульні!

З гэтымі гульнямі бавілі час нашы бацькі. Іх ведалі ў кожным двары кожнага горада. Яны мелі розныя назвы, асабліва сці правілаў, але кожны, хто чуў словы «класікі» ці «ядомае-неядомае», разумеў, пра што ідзе гаворка. І як толькі звесткі пра іх перадаваліся праз час і вялікія адлегласці? Так ці інакш, прапаноўваем вам далучыцца да гэтых забавак.

Драпежнікі і траваедныя

Што патрэбна: вольная пляцоўка і штосьці, чым можна намаляваць круг.

Колькасць удзельнікаў: ад чатырох.

Намалюйце круг дыяметрам два-тры метры. Адзін з гульцоў (драпежнік) павінен злавіць як мага больш іншых удзельнікаў (адпаведна, траваедных) і змясціць у сваё сховішча (той самы круг). Выйсці з круга злоўлены гулец можа толькі тады, калі нехта з нязлоўленых «траваедных» дакранецца да яго выцягнутаю рукою, пры гэтым не заходзячы ў кола. Драпежніку трэба не толькі лавіць траваедных, але і не дазваляць ім вызваляць злоўленых. Калі ўсе траваедныя будуць альбо ў коле, альбо на волі, гульня скончыцца.

Ядомае-неядомае

Што патрэбна: мяч і фантазія.

Колькасць удзельнікаў: ад двух.

Вядоўца кідае гульцам мяч і адначасова называе штосьці, што можна ці нельга з'есці (любы прадмет і нават з'яву). Гулец павінен злавіць мяч, калі чуе штосьці ядомае, і адкінуць — калі неядомае. Калі гулец «злавіў» штосьці, што лепш не спрабаваць есці, ён робіцца вядоўцам.

Класікі

Што патрэбна: крэйда, каменьчык і асфальт.

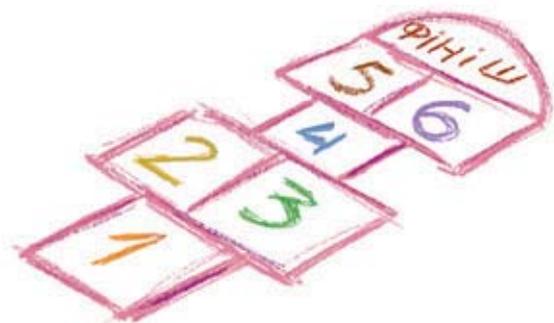
Колькасць удзельнікаў: ад двух.

Намалюйце на асфальце клетачкі ці спіраль з лічбамі (звычайна дзесяць). Удзельнік кідае каменьчык у клетку з лічбай 1, заскоквае на гэтую клетку на адной назе, нахіляецца, падбірае каменьчык і кідае яго на клетку з лічбай 2. Паўтарае да канца. Усё гэта на адной назе. Калі каменьчык ці нага таго, хто скача, трапляе на лінію, то гулец прапускае ход і потым працягвае з таго месца, дзе памыліўся. Кожны

ўдзельнік паўтарае гэта па чарзе. Затым гульцы кідаюць каменьчыкі на клетку з лічбай два і пачынаюць шлях з «двойкі». І так да апошняй лічбы. Усё яшчэ на адной назе. Перамагае той, хто першы пройдзе ўсе этапы.

Варыянтаў класікаў многа. Вельмі цікавы — з імёнамі.

Першы гулец скача наперад і назад на адной назе, наступаючы ў кожную клетачку. Калі ў яго атрымліваецца, то ў любую клетачку ён можа ўпісаць сваё імя. Тое самае робяць наступныя ўдзельнікі, але ёсць дадатковыя правілы: праз клетачкі, на якіх напісаны імёны іншых удзельнікаў, трэба пераскокваць, не наступаючы, а на «сваю» можна станавіцца абедзвума нагамі. Калі гулец не выконвае гэтыя ўмовы, ён не піша нічога і чакае наступнай магчымасці. Калі ўсе клетачкі запаўняюцца, удзельнікі працягваюць скакаць толькі на тыя, дзе напісаныя іх імёны. Той, хто памыляецца, выбывае. Гульня завяршаецца, калі застаецца толькі пераможца.

Цябе клічуць

Што патрэбна: мяч і пачуццё гумару.
Колькасць удзельнікаў: ад трох.

Гульцы становяцца вакол вядоўцы. Гульня пачынаецца з выбару імёнаў. Вядоўца па чарзе кідае мяч кожнаму ўдзельніку, называючы розныя словы. Калі ўдзельнік ловіць мяч, то названае слова — яго імя, калі адбівае, то яму называюць наступныя. Калі ўсе ўдзельнікі ў коле маюць новыя «імё-

ны», такім самым чынам даюць прозвішчы, імёны па бацьку, узрост, імёны членаў сям'і, прафесіі, любімыя заняткі, вопратку і г. д. Можна стаць Капустай Тыктокаўнай Самакатавай ці Кактусам Сімплдзімплавічам Патэльняй. Вядоўца можа кінуць мяч са словамі «выберы сам», і гулец, які яго зловіць, сам выбірае сабе тую ці іншую дэталю біяграфіі.

Светлафор

Што патрэбна: вялікая вольная пляцоўка і тое, чым можна пазначыць лініі.

Колькасць гульцоў: ад пяці.

На пляцоўцы малююць «дарогу» — дзве паралельныя лініі на адлегласці ад двух да чатырох метраў адна ад адной. Пасярод «дарогі» становіцца «светлафор» — вядоўца. На «тратуары» (перад першай лініяй) стаяць астатнія гульцы, задача якіх — перайсці за другую лінію. «Светлафор» стаіць спінай да гульцоў і называе любы колер. Тыя, хто мае гэты колер на сабе (пляма ад марожанага ці шакаладкі таксама лічыцца), спакойна пераходзяць на іншы бок «дарогі». Той, хто не мае на сабе нічога адпаведнага колеру, павінен перабегчы «дарогу», а «светлафор» — спыніць яго. Той, хто не змог патрапіць на іншы бок, становіцца новым «светлафорам».

Кацярына Каплун

Што гэта: сабака, свіння ці бохан ?

давядзецца ў кампаніі бацькоў, малодшага брата і мопса дабірацца да ўніверсітэта на машыне. І трэба ж было так здарыцца, што ў самы разгар іх вандроўкі штучны інтэлект Пал раптам пачынае паўстанне машын.

Мультфільм «Мітчалы супраць машын» выйшаў у 2021 годзе і ўжо паспеў захапіць сэрцы глядачоў з усяго свету сваім гумарам і мілатой. Збольшага, здаецца, мілатой, бо часцей, чым галоўных герояў, мы бачым на экране прышпільнага дурнога мопса, а гэта ўжо знак якасці. Яшчэ большы знак якасці ў тым, што гэты мультфільм зрабілі стваральнікі «Гравіці Фолс», «ЛЕГА Фільма» і «Чалавека-павука: Праз сусветы», а гэта ўжо моцная заяўка.

Галоўная гераіня-падлетак Кэці Мітчал заўсёды лічыла, што бацькі не разумеюць яе хобі — рабіць дзіўныя фільмы пра ўсё вакол, у тым ліку пра мопса-паліцэйскага з сямейным сабакам у галоўнай ролі. Таму, калі яна паступіла ў кінашколу на іншым канцы краіны, яе шчасцю не было мяжы. Кэці не магла дачакацца, калі ж яна нарэшце сядзе ў самалёт і паляціць да людзей, якія яе зразумеюць, але галава сям'і ўсё перайначыў. Яе бацька вырашыў зрабіць сямейную паездку, і цяпер Кэці

Вось ёсць тата Кэці Рык — тэхнафоб, які не разумее, як працуюць сучасныя дэвайсы, але захапляецца выжываннем у дзікай прыродзе і рамонтам. Ён дорыць сваім родным на дні народзінаў адвёрткі і вучыць іх ставіць пасткі на дзікіх жывёл. Ёсць мама Кэці Лінда, якая працуе настаўніцай малодшых класаў, любіць рабіць вусцішныя кексы з тварамі сваіх дзяцей і спрабуе паказаць у сваім інстаграме, што яны не сям'я дзівакоў, а такія ж ідэальна эстэтычныя, як і суседская сям'я Позі (спойлер: у яе ніколі не атрымліваецца). Ёсць Кэці — белая варона, якая здымае фільмы пра свайго апатычнага мопса і шукае сяброў, якія зразумеюць яе творчасць. Ёсць Аран, малодшы брат Кэці, які вельмі любіць дыназаўраў і літаральна тэлефануе незнаёмцам з гарадской тэлефоннай кнігі, каб з імі пра гэта пагаварыць. А яшчэ іх сямейны мопс Мончы, які не можа глядзець прама і выконваць элементарныя дзеянні, але дужа любіць сваіх гаспадароў. Яны вельмі гарманічныя ў сваёй арыгінальнасці, ім весела адзін з адным, але Рык і Кэці проста супярэчаць

адзін аднаму ў сваіх дзівацтвах, і гэта іх галоўная праблема.

Праз увесь мультфільм мы бачым, як яны спрабуюць знайсці ў сваіх адносінах кампраміс. Спачатку Рык арганізоўвае сямейную паездку, бо лічыць, што так ён зможа вярнуць баланс у іх адносіны. Але гэта не працуе, бо ён не разумее раўнацэннасць каштоўнасцей Кэці. Рык лічыць, што дачка павінна таксама любіць «дзікі» адпачынак і раздзяляць яго любоў да рамонту, але забывае, што і ён сам павінен зрабіць крок насустрач яе інтарэсам. Бо трэба паважаць меркаванні і інтарэсы іншых, каб у вас з імі былі добрыя стасункі. Адносіны дачкі і бацькі своеасабліва выратаўвае паўстанне машын: яны праходзяць праз шмат вельмі дзіўных выпрабаванняў і такі разумеюць, што яны розныя і гэта нармальна.

Наогул цікава, што ў гэтым мультфільме робяць акцэнт на тым, наколькі галоўныя героі «фрыкаватыя» і нетыповыя. З самых першых кадраў нам даюць зразумець, што гэта не тыя людзі, якім можна даверыць выратаванне ўсяго свету. Яны нязграбныя, цікавяцца нейкімі дзіўнымі нетыповымі рэчамі, пастаянна трапляюць у няёмкія сітуацыі, а іх саба-

ка можа звесці з глузду нават штучны інтэлект (проста робаты ніяк не могуць зразумець, што перад імі: сабака, свіня ці бохан). Кэці і яе бацька нават нармальна паразмаўляць не могуць — якое тут выратаванне свету? Але самае цікавае, што іх нетыповасць і нязграбнасць толькі дапамагае перамагчы ў схватцы з тэхналогіямі: іх арыгінальнасць не можа зразумець машына, а штучны інтэлект

не можа прадбачыць іх наступны крок. Напрыклад, тое, як яны маскіруюць сваю машыну пад разметку дарогі, ці выкарыстоўваюць свайго сабаку як жывы шчыт, збіваючы з толку.

Так аўтары «Мітчалаў супраць машын» выказваюць слушную думку пра тое, што, хоць нетыповасць і лічыцца нечым дрэнным у нашым грамадстве, яна насамрэч дапамагае прайсці праз самыя незвычайныя выпрабаванні. Креатыўнасць — гэта тое, што трэба падтрымліваць у людзях, а не заглушаць. Бо свет усё ж выратавалі дзіўныя і смешныя Мітчалы, а не ідэальная сям'я Позі.

Дарэчы, штучны інтэлект Пал пачынае паўстанне машын з-за таго, што яе ства-

ральнік замяніў Пал на круцейшую ма-дэль і нічога ёй не растлумачыў. Пал крыўдна, што з ёй так паступілі і яна не змагла гэтага механічна прадказаць, таму яна вырашае знішчыць людзей. Ёй здаецца, што так свет будзе лепшым, бо людзі занадта складаныя і непрадказальныя. Але з-за гэтай непрадказальнасці людзі яе і перамагаюць.

Таксама трэба адзначыць, што «Мітчалы супраць машын» вельмі кінематаграфічна зроблены. Як вы памятаеце, галоўная гераіня мультфільма рэжысёрка, і мы бачым свет вакол яе вачамі. З-за гэтага кожны другі кадр па-кіношнаму эпічны і прафесійны. Кэці аўтаматычна капіруе кадры з любімых фільмаў і сама нібыта здымае сваё жыццё на камеру. У мультфільме нават ёсць сцэна, дзе толькі-толькі пачынаецца паўстанне машын, а Кэці ўжо малюе каляровую раскадроўку таго, як яе сям'я будзе ратаваць свет. І робіць яна гэта, адштурхоўваючыся не ад рэальных магчымасцяў, а ад таго, як такія сітуацыі вырашаюць кінагероі (спойлер: не вельмі рэалістычна, маглі б і лепш). Самае цікавае, што яна сама зна-

ходзіцца ў кіно, і напрыканцы мы атрымліваем фільм, які нібыта «зняў» яго галоўны герой... Вось такі вось кульбіт!

У гэтым мультфільме вельмі шмат цікавых жартаў з адсылкамі на сучасныя інтэрнэт-тэндэнцыі. Літаральна з першых кадраў мы бачым жарт з адсылкай

на смешнае ютуб-відэа з равучым гібонам, некалькі разоў бачым, як мама Кэці Лінда выкарыстоўвае крыповыя інстаграм-фільтры, якія прымушаюць яе сям'ю жудасна ўхмыляцца, і шмат чаго яшчэ. Бачна, што мультфільм зроблены людзьмі, якія разумеюць, як і чым жыве моладзь, і спрабуюць неяк пагуляць з гэтым. Мультфільмы рэдка так робяць, бо існуе рызыка, што дарослыя глядачы не зразумеюць жарт, ды і ў будучыні будзе шмат непаразуменняў, але гэта неяк падкупае. Нібыта з табой жартуе сябар, і ад гэтага ідзе аўтаматычны давер. Прыемна, што аўтары «Мітчалаў супраць машын» гэта разумеюць і вераць, што давер глядачоў варты рызыкі.

Карацей, «Мітчалы супраць машын» — гэта прышпільны мультфільм, на прагляд якога не шкада патраціць паўтары гадзіны. Ён прыгожа зроблены, поўны жартаў і шчырых персанажаў, за развіццём якіх цікава сачыць увесь фільм, а яшчэ мопсаў, з якіх проста прыемна смяяцца.

Прыемнага прагляду!

Антаніна Бабіна

«Беражыцеся, робы, бо мы вельмі мужныя, прагнем змагацца з вамі і проста асуджаны на поспех. Але самае галоўнае, што мы абсалютна не ведаем, што робім».

Натхненне аўдыторыяй і вечныя пытанні

Як ствараюцца часопісы для дзяцей

Калі мы былі маленькія, шмат каму бацькі куплялі розныя часопісы: спачатку развіццёвыя з разнастайнымі гульнямі, а потым і пазнавальныя, прысвечаныя нейкай тэме, якая, па меркаванні бацькоў, нас цікавіла. Калі ж я крыху пасталела, то адразу задалася пытаннем: як дарослыя, што ствараюць часопісы для дзяцей, ведаюць, што ў іх павінна быць? Увогуле, ці захапляе такая праца?

Паліна Барздыка — рэдактарка двух часопісаў — для дзяцей і падлеткаў. Я нарэшце набралася смеласці і вырашыла даведацца ў Паліны пра тое, што мяне цікавіла ўвесь гэты час.

— Спачатку распавядзі крыху пра свае часопісы.

— Фішка першага ў тым, каб чытач з інтарэсам замацаваў вывучанае на ўроках, патрэніраваў карысныя ўменні. Для гэтага мы ствараем гісторыі, цалкам арыгінальныя ці па матывах

вядомых дзеячым казак, мультфільмаў (штосьці накшталт фанфікшана). У кожную гісторыю ўплятаем заданні, у асноўным па школьных прадметах. Каб заданні арганічна спалучаліся з тэкстам, прыдумляем для іх цікавую форму ці напаўняем асаблівай ма-

тывацыяй. Можа быць лянiва проста ўстаўляць літары ў словы на месцах арфаграм. А вось калі такое трэба зрабіць па сюжэце, каб з устаўленых літар потым скласці слова-пароль — ужо цікавей. У выніку кожны месяц мы выпускаем у свет місію для Супергерояў.

Другое выданне, якім я займаюся, больш падыходзіць пад агульнае ўяўленне пра часопісы. Яно прыкладна для 8–13-гадовых, аднак я ведаю, што нас і дарослыя чытаюць, прычым не толькі з Беларусі. Гэты часопіс можа быць цікавы людзям, якія захапляюцца тэхнікай, тэхналогіямі, рознымі навукамі, шукаюць ідэі і натхненне для рацыяналізатарства ці вынаходніцтва. Папяровых СМІ з такім кантэнтам мала, тым больш для дзяцей.

— **Што ты робіш як рэдактар гэтых выданняў?**

— Рэдактар часопіса для малодшых школьнікаў, па-першае, генератар ідэй: прыдумвае тэму, складае фабулу гісторыі, робіць апісанне ілюстрацый, цалкам — заданні, піша анонс. Па-другое, менеджар: арганізоўвае працу з аўтарамі тэкстаў, мастакамі, вярстальшчыкамі, стылістычным рэдактарам. Па-трэцяе, літаратурны апрацоўшчык тэксту. Я часам і гісторыі пішу сама.

Для другога, навукова-папулярнага выдання сабраць матэрыял на нумар — гэта вялікая праца на маёй ступені дасведчанасці. Кожны месяц цяжкі, кожны месяц не ўкладаем у дэдлайн. Стварэнне і апрацоўка тэкстаў патрабуюць шмат увагі і часу, дасканалай праверкі фактаў, часта — спецыфічных ведаў. А яшчэ на ўсе складаныя навуковыя тэмы проста і цікавай мовай з аўдыторыяй пагавары!

У статусе рэдактара гэтага часопіса я толькі са студзеня, яшчэ не звыкла да тэмпаў. Пакуль я наладжваю сувязь

з чытачамі: яна знікла з часам, а часопіс сапраўды мае патэнцыял сабраць вакол сябе кам'юніці. Паступова напрацоўваю базу талковых аўтараў, стараюся для гэтага шукаць апантаных людзей. Проста хочацца рабіць класна і моцна. Бачу, што яшчэ не зусім атрымліваецца, але ўсё ўжо лепей, чым было. Ладна, галоўнае — шчыра старацца.

— **Якія этапы праходзіць нумар часопіса ад задумкі да друку?**

— У залежнасці ад выдання працэс можа крыху адрознівацца. Раскажу пра другі, больш тыповы часопіс: спачатку мы прадумляем тэмы для нумара і матэрыялаў, складаем план, збіраем матэрыялы, іх апрацоўваюць рэдактар і карэктар. Апрацаваныя тэксты вярстаюцца ў макет, які правяраюць яшчэ дзяжурны рэдактар і выпускальны рэдактар, аддзел маркетынгу, тэхнолагі. Пасля апошніх макет часопіса адпраўляецца ў тыпаграфію, дзе яго друкуюць. Потым з тыпаграфіі развозяць усюды.

— **Ці складана даросламу прыдумаць, што цікава дзецям? Адкуль ідэі і натхненне?**

Мне шмат у чым самой хочацца разабрацца, а знаходкамі — падзяліцца. Глыбей апускаешся ў невядомае — больш невядомага знаходзіш, і канца гэтаму няма. Звычайна запісваю ў нататнік, пра што даведлася, захоўваю спасылкі на цікавыя крыніцы.

— Складаць практыкаванні мне здорава дапамагае алімпіяднае і «штодзекалішнае» мінулае. Я адчуваю, якія пытанні па сэнсе і форме добра складзеныя, прыгожыя.

Наконт падбору цікавых тэм... Мне шмат у чым самой хочацца разабрацца, а знаходкамі — падзяліцца. Глыбей апускаешся ў невядомае — больш невядомага знаходзіш, і канца гэтаму няма. Звычайна я запісваю ў нататнік, пра што даведлася, захоўваю спасылкі на цікавыя крыніцы. Калі надыходзіць час планаваць нумар, усё, што сабралася, кампаную, прыкідваю, ці будучь сілы брацца за тое ці іншае альбо ці знайду аўтара, ці ёсць у гэтым што новае для кагосьці з чытачоў — так складаецца змест будучага выпуску.

Да таго ж, я сама, па адчуваннях, не так даўно пражывала школу і шукала адказы на «вечныя» пытанні. «Навошта нам матэматыка, рабаты? Чаму настаўнікі называюць яе царыцай навук? Ці не занадта гучная заява?

Давайце паразважаем!» — кажу я, і мы з чытачамі адпраўляемся плёскацца ў водах цёмнага і глыбокага акіяна пад назвай «тэорыя ўсяго», разок-другі акунаемся туды праз цытаты вялікіх людзей тыпу таго, што ўвесь свет матэматычны, і выходзім на бераг свежымі: з заяўленымі пытаннямі больш-менш разабраліся, цяпер ужо хвалююць новыя!

Вядома, і ад аўдыторыі насычаешся. Я, напрыклад, не вельмі люблю рабіць рэпартажы ці пісаць нататкі, але трэба. А калі прыходжу на мерапрыемства, усё само атрымліваецца. Зараджаюся энергетыкай разумных, творчых, захопленых сваёй справай людзей, бачу, як у іх блішчаць вочы, — прыгажосць! Як не натхніцца?

Кайфова, я люблю сваю працу — пра гэта асабліва часта ўспамінаю, седзячы глыбокай ноччу над чарговым нумарам часопіса. Кожны раз трывожна, што здадзімся са спазненнямі, але яшчэ больш трывожна рабіць някасна і моцна падвесці чытача. Наўрад ці мяне хопіць займацца гэтым на працягу доўгага часу...

— **Хто вашы аўтары і мастакі? Як вы з імі працуеце?**

— Гэтае пытанне пра самае балючае. Рэдка калі можам прапанаваць добраму спецыялісту суразмерны ягоным таленту і дапамозе ганарар. Многія адмаўляюцца марнаваць час. Тыя, хто пагаджаюцца і робяць пры гэтым якасна, — на вагу золата. У выдавецтве ёсць база з кантактамі такіх людзей, але яны збольшага займаюцца кніжнымі праектамі, таму я яшчэ напрацоўваю сваю. Часта гэта мае калегі, знаёмыя з універсітэцкіх і школьных часоў ці хтосьці па іх рэкамендацыі. Як вучыць факультэт журналістыкі і паказвае практыка, яны самыя надзейныя. Наш навукова-папулярны

Калі я толькі пачынала займацца часопісам для больш дарослай аўдыторыі, калегі мяне ўпэўнівалі, што яго ніхто не чытае.

часопіс пазіцыянуе сябе і як пляцоўка для маладых вынаходнікаў, таму ў нас і школьнікі публікуюць матэрыялы пра свае распрацоўкі.

Увогуле стаць аўтарам якога-небудзь дзіцячага выдання, мне падаецца, няцяжка, калі сапраўды гэтага хочаш, стараешся, адэкватна ацэньваеш свае ўменні і не баішся стукаць у дзверы, якія могуць толькі падавацца зачыненымі.

— А што наконт працы з аўдыторыяй? У рэдакцыю прыходзяць лісты ад чытачоў?

— Зваротная сувязь — гэта маё самае любімае, бо вельмі натхняе старацца! Сур'ёзна, любая.

Калі я толькі пачынала займацца часопісам для больш дарослай аўдыторыі, калегі мяне ўпэўнівалі, што яго ніхто не чытае. Казалі штосьці накшталт «можа, у цябе атрымаецца зрабіць што з гэтым, але не хвалюйся, калі не, ён проста такі...». Нядаўна мы занадта затрымалі яго падрыхтоўку, часопіс выйшаў з моцным спазненнем. Людзі, пакуль ён быў у тыпаграфіі, па электроннай пошце пыталіся, ці плануем яго выпускаць, казалі, што чакаюць. Калі ўбачыла гэта, адчула сябе надзвычайна няёмка, але было і прыемна, што ўсё ж чытаюць!

Акрамя адказаў дзеці дасылаюць яшчэ і малюнкi. Мяне заўсёды вельмі кранае, калі пішуць дзеці, прычым калі ад сябе, шчыра. Простымі і

нешматлікімі словамі ім удаецца сказаць так многа... Самы зручны і надзейны спосаб для рэдактара адчуць рэальнасць чытача і сваю запатрабаванасць.

Ёсць адна мілая гісторыя на гэты конт. У снежні ці ў студзені трэба было адправіць падпісанту падарунак і паштоўку на дзень нараджэння. Гэты факт у рэдакцыі чамусьці застаўся незаўважаным. Па-мойму, усе адказныя тады пайшлі на бальнічны. Званок — мама хлопчыка. Пытаецца, чаму нічога не прыйшло, хаця абяцалі. Мы хуценька сабралі падарунак, падпісалі паштоўку, запакавалі. Праз дні тры адна з рэдактараў якраз паехала па асабістых пытаннях у Віцебск, таму сама прывезла туды гэтае пісьмо і паклала ў скрыню, каб доўга адпраўкі не чакаць. На наступным тыдні — ізноў званок ад мамы таго хлопчыка. Падзякавала, сказала, што ён моцна хварэў. Калі атрымаў падарунак ад часопіса, вельмі ўзрадаваўся, некалькі дзён нават не выпускаў ліст з ложка. Гэта моцна! Пакажаш у кіно — скажуць «клішэ» ці «такога не бывае». Атрымліваецца, бывае.

— Як табе падаецца, што самае спецыфічнае ў працы над дзіцячымі выданнямі? Якія асабістыя якасці спрыяюць гэтаму?

— Не ведаю, як адказаць на першае пытанне. Заўважыла, што лепей не адносіцца да гэтага, як да чагосьці спецыфічнага. Варта бачыць у чытацкай аўдыторыі сапраўды важных людзей і размаўляць з імі шчыра.

Можа, камусьці з калег у працы дапаможа зварот да свайго ўнутранага дзіцяці? У мяне яно, падаецца, ужо проста навучана ў патрэбныя моманты станавіцца за штурвал.

Валянціна Красоўская

Пяць моў любові

Думаеце, што вы размаўляеце са сваімі блізкімі на розных мовах? Не сумнявайцеся, бяспрэчна на розных...

«Як я стамілася», — скажу я маме пасля чарговага цяжкага дня і ўпаду побач з ёй на канапу. Тая паглядзіць на мяне ці то з жалем, ці то з неразумнем і проста паглядзіць па галаве. Пастаянна забываю, што яна не ведае маю беларускую мову... Пражыла ў краіне ўжо 15 гадоў, а мову так і не вывучыла. Але па галаве ж паглядзіла. І як здагадалася?

Нярэдка так адбываецца, што вось вы, здаецца, разумныя адукаваныя людзі (хай у вас яшчэ і па залатым медальку будзе ў дадатак!), а зразумець адно аднаго не можаце. Тлумачыце на сваёй ламанай (бела)рускай, а тое, што ў душы, усё роўна перадаць няздольныя. Бывае такое? У мяне — так.

І вось неяк на лекцыі па псіхалогіі нам параілі кнігу Гэры Чэпмэна «Пяць моў любові». Прызнацца, першае, пра што я падумала: гэта французская мова. Якраз падыходзіць для выражэння пачуццяў! Але памылілася. У кнізе гаварылася зусім пра іншыя мовы:

- 1) ПАХВАЛА (словы адабрэння);
- 2) БАЎЛЕННЕ ЧАСУ (якасны час);
- 3) ПАДАРУНКІ (атрыманне падарункаў);
- 4) ДАПАМОГА (акты служэння);
- 5) ДОТЫКІ (фізічны дотык).

Словы — далёка не адзіны спосаб выказаць свае пачуцці тым, каго любіш. Не саромейцеся пытацца, вывучаць, казаць, якой мове любові аддаеце перавагу менавіта вы.

Як каза сам Гэры Чэпмэн, «кожны чалавек мае патрэбу ў любові. Гэтая

патрэба закладзена ў нас прыродай». Любоў акружае нас, яна паўсюль. І для таго, каб напоўніць «сасуд любові», неабходныя пэўныя складнікі для праявы пачуццяў (з пераліку вышэй). Для кожнага чалавека напаўненне ў «сасудзе» сваё. Не заўсёды мы можам даць тое, чаго ад нас чакаюць. Гэта тычыцца не толькі каханых, але і бацькоў, дзяцей, сяброў...

Гэры Чэпмэн назіраў за адносінамі ў сем'ях і вылучыў пяць асноўных формаў любові. У сваёй працы ён тлумачыць, як выявіць іх у сабе і сваіх родных, каб навучыцца гаварыць на мове адно аднаго. А ва ўзнагароду за гэта вы атрымаеце шчасце і гармонію ў адносінах з блізкімі. Ці не праўда, варта таго, каб паспрабаваць?

Я вырашыла даведацца, якія мовы любові больш за ўсё падыходзяць маім блізкім. Вось што было прыемней за ўсё чуць тым, хто аддае перавагу пахвале (словам адабрэння):

— «Я так табой ганаруся, родны(-ая)! Я бачу, як ты стараешся. Усё абавязкова атрымаецца!»;

— «Бабуля, усё так смачна! Дзякуй вялікі за твае намаганні, мне вельмі прыемна»;

— «Ведаеш, мамуль, ты так класна выглядаеш у гэтай сукенцы! Яна неверагодна табе пасуе».

Для мяне адной з самых важных праяў любові з'яўляецца баўленне часу (якасны час). Я люблю, калі хто-небудзь мне кажа:

— «Рабяты, а паехалі на наступных выходных у Гродна? З начлегам! Трэба ж нам неяк адпачыць і развеецца»;

— «Прывітанне, родная(-ы), як ты? Я гуляю цяпер, але штосьці мне так цябе не хапае, і я вырашыў(-ла) патэлефанаваць. Ты не супраць? Не хочаш схадзіць куды-небудзь заўтра?».

Хто можа выстаць перад атрыманнем падарункаў? Заўсёды прыемна атрымаць нават якую-небудзь дробязь ад родных людзей і ведаць, што яны думаюць пра цябе:

— «Валюша, я прынёс(-ла) табе аскарбінку! Усё наладзіцца, вось пабачыш»;

— «Марозіва будзеш? Ubачыў(-ла) у краме тваё любімае і вырашыў(-ла) узяць. Задаволеная(-ы)?»;

— «Я тут убачыў(-ла) кубак-аднарожку і вырашыў(-ла) табе ўзяць. Прывязу з сабой у наступны раз, табе спадабаецца».

Мой тата гэтак жа, як і бабуля, вельмі цэніць дапамогу — па гаспадарцы, на гародзе, падчас збораў на рыбалку... Калі я ім скажу што-небудзь у такім духу, то зямля ў іх дакладна сідзе з-пад ног:

— «Бабуля, хочаш, я прапалю трускалкі ў вёсцы, памыю вокны дома і прыгату паесці на заўтра? Так? Дык я мігам!»;

— «Ці пайсці табе чарвячкоў для рыбалкі накапаць? На дзве рыбалкі? Без пытанняў».

Фізічныя дотыкі, напэўна, тая мова любові, якой аддаюць перавагу менавіта ў нашай сям'і. Дастаткова сказаць «ідзі абдыму» — і адразу ўсе хмары расейваюцца над галавой. Хоць у гэтым выпадку нават казаць не абавязкова — трэба проста быць побач (наколькі гэта магчыма).

Як думаеце, а якія мовы любові падыходзяць вам і вашым родным?

— Мама, а як ты зразумела, што я тады сказала? Чаму па галаве паглядзіла?

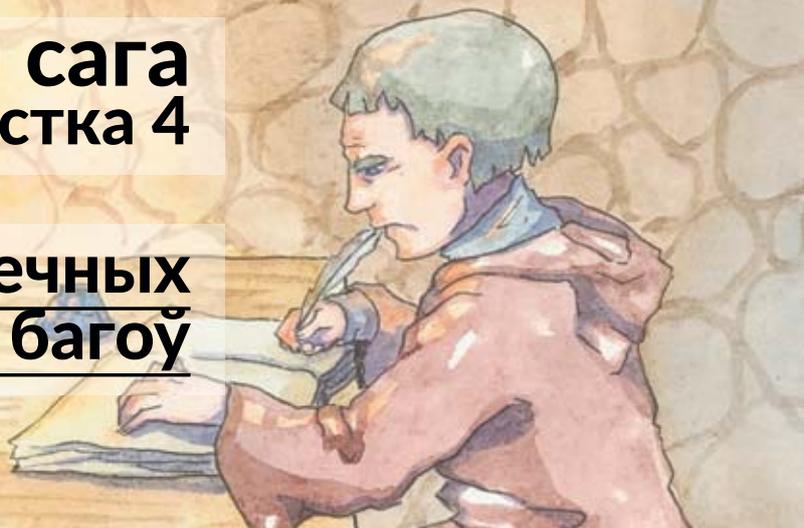
— Ты проста часта гэта слова кажаш («стамілася»), калі пасля вучобы вяртаешся. Вось я і запомніла, як дзейнічаць трэба.

Для таго, каб быць шчаслівым(-ай), патрэбная любоў. Не бойцеся выказаць яе і прымаць у любым выглядзе. Вы гэтага вартыя!

Валянціна Кавальчук

Ісландская сага Частка 4

Пра чалавечных скандынаўскіх багоў

1. Дзве «Эды», або Як у іх не заблытацца

Нам, беларусам, не пашанцавала. Я маю на ўвазе міфалогію. Вось захоча нехта пачытаць антычныя міфы — дык без праблем возьме вялізную таміну і будзе атрымліваць асалоду ад здзяйсненняў мужага Геракла, перажываць, сочачы за падступным выкраданнем Еўропы, а калі нейкі момант будзе не дужа зразумелым, дык, як той Сізіф, бясконца перачытваць мудрагелістыя радкі. Мы такой магчымасці пазбаўленыя. Нібыта і ёсць нейкія міфы пра стварэнне свету Перуном, пра вайну Белабога з Чарнабогам, але ўсё гэта сучасныя рэканструкцыі. І па сутнасці мы добра ведаем толькі пра нораў і паводзіны цэлай арды нячысцікаў, што акаляюць чалавека. Усё. Не будзем шукаць вінаватых у гэтым, бо на пытанне, чаму так сталася, можна даць толькі адзін адказ: так гістарычна склалася.

Затое пашанцавала скандынавам. У той час, як па ўсёй Еўропе язычніцкае, мякка кажучы, выцяснялася хрысціянскім, свавольныя ісландскія манахі вырашылі запісаць усё, што ведалі пра сваіх багоў. Кшталту, а можа прыдасца? Прыдалося, яшчэ як. І ў

выніку свет пабачылі два творы, якія з'яўляюцца асноўнай крыніцай нашых ведаў па скандынаўскай міфалогіі — «Паэтычная Эда» і «Празаічная Эда».

Стоп. Паэтычная што? Тут адразу адзначым, што ўвогуле назвы гэтых твораў вельмі ўмоўныя, але болей за ўсё пытанню выклікае менавіта найменне «Эда». На гэты конт ёсць тры розныя версіі. Гэта можа быць скажоны варыянт слова «Одзі» — назвы хутара, дзе нарадзіўся адзін з найбольш слыханых творцаў сярэднявечнай Ісландыі Сноры Стурлусан. Часам пад «Эдай» разумеюць паэтыку, але наўрад ці такі падыход датычны літаратуры таго перыяду. У паэме «Песня пра Рыга» слова «Эда» ўжываецца ў значэнні «прабабуля». Заблытана, нічога не скажаш. Але давайце ўсё ж разблытвацца, тым больш што гэтых самых загадкавых «Эд» не адна, а дзве!

- **Чаму ж у нас не захавалася паданняў пра нашых язычніцкіх багоў?**
- **Можа, вы выкажаце сваю версію паходжання слова «Эда»?**

2. Песні пра багоў і не толькі

«Паэтычная Эда» яшчэ вядомая як «Старэйшая Эда» ці «Эда Сэмунда Мудрага». Не буду паглыбляцца ў сваркі і бойкі літаратуразнаўцаў праз тое, якая ж назва самая правільная, скажу толькі, што гэта паэтычны зборнік XIII стагоддзя, напісаны на старажытнаісландскай мове. Філалагічныя баталіі не абмяжоўваюцца назвай: неадназначнасці шчыльна, быццам шнары твар мужанага вікінга, пакрываюць усё, што звязана з «Паэтычнай Эдай». Доказаў таго, што легендарны Сэмунд Мудры быў сапраўдным аўтарам твора, няма. Ды і змест зборніка таксама выклікае спрэчкі.

А справа вось у чым. Асноўны рукапіс, у якім захаваліся так званыя эдычныя паэмы — Каралеўскі кодэкс. Але ў гэтым манускрыпце з 53 аркушаў самым таямнічым чынам знікла восем штук. Калі і куды — гэта толькі норны могуць ведаць. Таму да той 31 паэмы, што захавалася, часам дадаюць яшчэ каля дзесяці з іншых крыніц. Хм, і што ж гэта за паэмы?

Умоўна ўсе творы (а яны называюцца песнямі) дзеліцца на дзве вялікія групы: «Песні пра багоў» і «Песні пра герояў». Няцяжка здагадацца, што першыя апавядаюць пра багоў, а другія — неверагодна, але факт! — пра герояў. «Песні пра герояў» у асноўным звязаныя з гісторыяй, якая пазней увасобіцца ў шэдэўры нямецкай сярэднявечнай літаратуры — «Песні пра Нібелунгаў». А вось «Песні пра багоў» апісваюць прыгоды не толькі скандынаўскіх багоў, асаў і ванаў, але і веліканаў, троляў, валькірый і гномаў.

Галоўнае, што здзіўляе ў гэтых песнях, — чалавечнасць і прыземленасць багоў у скандынаваў. Яны вяселяцца, сварацца, падманваюць, б'юцца, закохваюцца, крывадушчацца...

То бок паводзяць сябе як самыя звычайныя людзі. У творах цалкам адсутнічае пафас, узвышаны тон, песні простыя мовай і апавядальнай манерай. І яны вельмі разнастайныя. Проста максімальна. Ёсць тыя, што апавядаюць пра стварэнне і заканчэнне свету ды ўсяго існага, ёсць творы пазнавальнага характару, быццам энцыклапедыі, ёсць песні, дзе галоўныя героі найпрост троляць адно аднаго, а ёсць і павучальныя паэмы.

Большую частку самай вялікай паэмы — «Прамовы Высокага» — складаюць жыццёвыя парады. Самае неверагоднае, што большасць парад XIII стагоддзя не згубілі актуальнасці і сёння. Вось паслухайце:

*Шмат жага той,
хто не звык да маўчання,
рэчаў бязглудых;
можа язык,
што балбоча без спыну,
ліха наклікаць.*

Альбо вось гэта:

*Чэзне ялінка,
стоячы ў вёсцы,
голле з карою яе не бароняць;
гэтак і той,
хто самотным застаўся.
Дзеля чаго яму жыць без любові?*

• **Ці можам мы параўнаць ісландскія «Песні пра багоў» з якім-небудзь творам беларускай літаратуры?**

• **Чаму жыццёвыя парады для ісландцаў XIII стагоддзя актуальныя і для беларусаў нашага часу?**

3. Падручнік па скальдалогіі

Ну што ж, з «Паэтычнай Эдай» нібыта больш-менш разабраліся. А тут яшчэ і «Празаічная Эда», няўжо адной было мала?

Аўтар «Празаічнай Эды» — выбітны і неверагодна таленавіты Сноры Стурлусан, адзін з найбольш вядомых ісландцаў усіх часоў. Таму і

твор гэты часам называюць «Эдай Сноры Стурлусана». Ёсць яшчэ і назва «Малодшая Эда», але і тут пачнуцца лютыя сечы навукоўцаў, калі пачаць шукаць ісціну. А ісціна, як вядома, недзе там.

Гэтая кніга — сапраўдная энцыклапедыя. У першай частцы — «Пралог» — слынны Сноры дае сціслы гістарычны і географічны нарыс. Другая частка — «Мроі Гюльві» (альбо «Падман Гюльві») — пабудаваная па прыцыпе дыялогу паміж галоўнымі героямі — конунгам Гюльві і Одзінам. Тут чытач знойдзе адказ на любое пытанне: як з'явілася зямля, адкуль узяліся сонца, месяц, вецер, зіма, лета, людзі і шмат-шмат чаго яшчэ. У сюжэт таленавіта ўплеценыя гісторыі з жыцця багоў і паэтычныя цытаты з ужо вядомай нам «Паэтычнай Эды». Таму, хто прачытаў «Мроі Гюльві», можна было б спакойна падавацца на ўдзел у інтэлектуальным шоу ў сярэднявеч-

най Ісландыі, бо гэтая частка змяшчае фактычна ўсе міфалагічныя веды таго часу.

Трэцяя частка называецца «Мова паэзіі». І гэта самы сапраўдны падручнік для маладых скальдаў. Сноры, дарэчы, сам пра гэта піша: «Вось што хацелася б зараз сказаць маладым скальдам, якія жадаюць спазнаць мастацтва паэзіі, узбагаціўшы свае веды старадаўнімі прыёмамі і навучыўшыся бачыць і разумець схаваны змест: няхай вывучаюць гэтую кнігу для навукі, а таксама для забавы. Нельга забываць гэтыя паданні ці сумнявацца ў іхняй праўдзівасці і выкідаць з паэзіі старадаўнія кенінгі, якія так любілі славуць скальды». Сапраўды, спадар Стурлусан у гэтай частцы не проста пераказвае міфалагічныя сюжэты, а тлумачыць пры іхняй дапамозе кенінгі, якіх, як вы памятаеце, была незлічоная процыма, быццам людзей на альцінгу. І не проста пераказвае, але і цытуе самых вядомых скальдаў, і колькасць цытат перавышае 350! Прачытаеш усё гэта і не заўважыш, як пачнеш называць вецер «ліхам ветразяў», зіму — «горам змеяў», а зямлю — «морам ласёў».

Ці спыніўся на гэтым Сноры Стурлусан? Не, не і яшчэ раз не. Каб дабіць чытача, у наступнай частцы («Пералік літаратурных памераў») ён робіць агляд з прыкладамі ўсіх літаратурных памераў, вядомых на той час у ісландскай літаратуры. Тыя смельчакі, якія адольвалі гэтую частку, нават пасярод ночы маглі назваць усе адрозненні паміж форнюрдзіслагам і льёдахатам.

Ну і вішанькай на эдычным торце сталі яшчэ дзве часткі, у якіх нястрымны Сноры пералічыў усе вядомыя хэйці, а яшчэ ўсіх скальдаў свайго часу. Толькі паслухайце, як іх звалі: Эрп

Абыходлівы, Орм Сарамлівы, Гунлаўг Змяіны Язык, Хальдор Віскун, Аўдун Вершаплёт, Торб'ёрн Крумкач, Эйвінд Згубца Скальдаў, Хальфрэд Шмат Клопатаў, Гісур Залатыя Вейкі, Бёдвар Мядзведзь, Эйнар Звон Шаляў...

Гісторыі, што данеслі да нас абедзве «Эды», цікавяць і натхняюць вялізную колькасць прыхільнікаў скандынаўскай міфалогіі і сёння. Да скандынаўскіх багоў звяртаюцца не толькі ў літаратуры, але і ў коміксах, кінематографіі і камп'ютарных гульнях. А што з гэтага атрымліваецца — пра гэта мы пагаворым у наступнай частцы нашай сагі.

- **Як вы думаеце, чаму славуць скальды мелі такія імёны-мянушкі?**
- **Ці з'явілася ў вас жаданне пачытаць «Паэтычную Эду» і «Празаічную Эду»?**

Яўген Папакуль

10 ВАЖНИХ НА

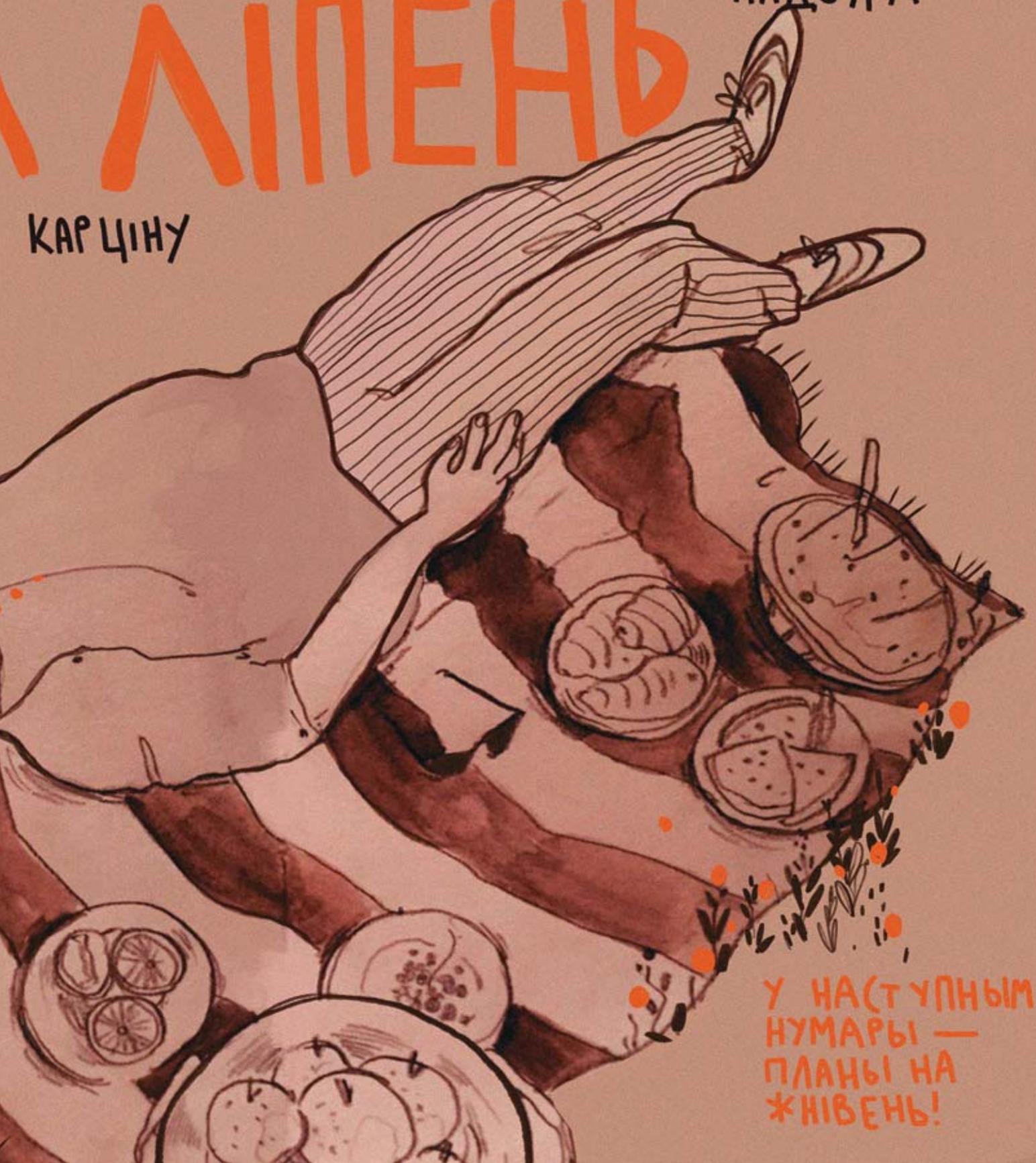
- ♥ НАВУЧЫЦА КАТАЦА НА ЧЫМСЬЦІ НОВЫМ
- ♥ НАЗБІРАЦЬ ПРЫГОЖЫХ КВЕТАК І ЛІСТОТЫ, ЗАСУШЫЦЬ ІХ, А ПОТЫМ ЗРАБІЦЬ
- ♥ ПАСПРАБАВАЦЬ НЕЗВЫЧАЙНАЕ МАРОЗІВА
- ♥ ПАЧЫТАЦЬ НА ПРЫРОДЗЕ
- ♥ СУСТРЭЦЬ СВІТАНАК І ГЛЯДЗЕЦЬ, ЯК ПРАЧЫНАЕЦА НАВАКОМЕ
- ♥ ПРЫГАДАЦЬ ЛЮБІМЬЯ ГУЛЬНІ ДЗЯЦІНСТВА
- ♥ ЗРАБІЦЬ СВЕЖАВЫЦІСНУТЫ СОК ЦІ СМУЗІ
- ♥ ПРАГУЛЯЦА ПАД ЧЭПЛЫМ ДАЖДЖОМ
- ♥ ПАМАЛЯВАЦЬ КРЭЙДАЙ НА АСФАЛЬЦЕ

СПРАУ ЛІПЕНЬ

КАБ
ЗАПОМНІЦЬ
ГЭТАЕ ЛЕТА
НАДОУГА

КАРЦІНУ

У НАСТУПНЫМ
НУМАРЫ —
ПЛАНЫ НА
ЖНІВЕНЬ!

ЭКАЛОГІЯ – ПОБАЧ

Экалогія даўно стала адной з самых «хадавых» тэм: усе ведаюць, што чалавецтва на-рабіла ўсякага непрыемнага для планеты і, каб ёй дапамагчы, трэба выкарыстоўваць менш пластыку ды больш ездзіць на ровары. Рэгулярна мы чуем нешта пра павышэнне ўзроўню акіяна і самых розных забруджванні. Гэта турбуе, зразумела. Але ж, калі чытаеш пра нешта настолькі глабальнае і складанае, з'яўляюцца ў асноўным дзве думкі:

- 1) «Акіяны, канешне, шкада, але наколькі гэтыя праблемы датычацца мяне?»;
- 2) «Што я, такі маленькі чалавек, магу зрабіць з такой велічэзнай праблемай?».

Каб стала прасцей, можна паменшыць радыус сваёй турботы. Замест акіяна даведацца пра стан і каштоўнасць бліжэйшага возера ці рачулки. Замест моднай эка-прадукцыі звярнуць увагу на мясцовыя традыцыі і ініцыятывы, што спрыяюць экалогіі. Побач заўсёды ёсць нехта, хто садзіць дрэвы, ці прыбірае смецце, ці перапрацоўвае непатрэбныя рэчы ў нешта цікавае. Побач ёсць арганізацыі, што даследуюць экалагічныя змены тут і зараз і прыдумляюць рашэнні. Трэба толькі азірнуцца і пабачыць.

А што ж можна зрабіць? Самае простае — распавесці!

Тады кожны з нас даведаецца неверагодна многа пра тое, у якім стане экалогія навокал і што можна зрабіць зараз. Можна натхніцца на свой праект ці далучыцца да ўжо існуючага і нават проста перадаць веды далей, робячы праблему актуальнай для большай колькасці людзей.

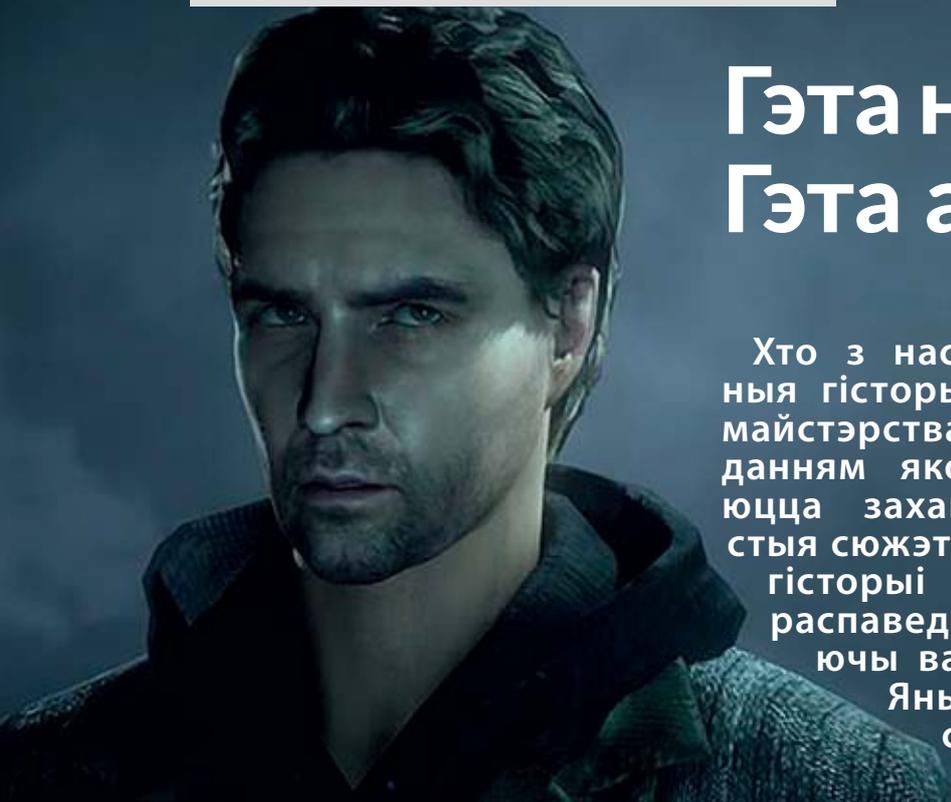
Пра што?

- Прысвечаныя экалогіі праекты ў школах ды іншых установах, валанцёрскія ініцыятывы, мерапрыемствы, ахоўныя арганізацыі, навуковую дзейнасць вакол цябе;
- экалагічныя традыцыі ды звычкі ў тваёй сям'і, раёне, вёсцы ці горадзе;
- мясцовых аматараў экалогіі — ад бабулі, якая вяжа дыванкі са старой адзежы, да навукоўца, які пільнуе рэдкія віды птушак;
- прыродаахоўныя зоны побач, як яны працуюць і што ў іх карыснага;
- значэнне навакольных прыродных рэсурсаў для чалавека, іх змены апошнім часам;
- жывёл і расліны ў тваёй мясцовасці пад пагрозай вымірання, ды што будзе, калі яны знікнуць.

У якой форме?

- Эсэ, замалёўка;
- агляд-экскурсія;
- інтэрв'ю;
- ды хоць вершы!

Падзяліцеся з «Бярозкай» сваім экалагічным досведам!

Гэта не возера. Гэта акіян

Хто з нас не любіць выдатныя гісторыі і не захапляецца майстэрствам пісьменніка, жаданням якога падпарадкоўваюцца захапляльныя пакручаныя сюжэты? Аднак некаторыя гісторыі самі хочуць быць распаведзенымі, не адпускаючы вас да самага фіналу. Яны цяплява чакаюць свайго часу...

У гультыявых студый ёсць мноства падыходаў да стварэння ідэальнага, на іх погляд, выніковага прадукту. Фінская студыя Remedy Entertainment, пра гульню якой сёння пагаворым, асноўную ўвагу надае менавіта сюжэту, сэнсу і атмасферы гісторыі. Цікавыя геймплейныя рашэнні толькі падтрымліваюць інтарэс да гульні, не адцягваючы ўвагу ад самой гісторыі. Не стала выключэннем шэдэўральная, на мой суб'ектыўны погляд, гульня Alan Wake, якая выйшла ў 2010 годзе. Нягледзячы на тое, што ёй больш за дзесяць гадоў і за гэты час з'явілася шмат вартых увагі гульняў, Alan Wake застаецца актуальнай для аматараў містыкі, дзякуючы моцнаму сюжэту, адмысловай атмасферы і цікавым механізмам барацьбы святла і цемры. Карацей, класіку варта ведаць.

Вядомы пісьменнік Алан Уэйк разам з жонкай Эліс прыехаў у невялікі

горад Брайт-Фолс недзе ў глухмені. Тыповая заходняя правінцыя, поўная легенд і змрочных гісторый, аднак нішто не абяцае бяды перад світанкам. Алан, аўтар некалькіх паспяховых кніг у жанры трылера, ужо пару гадоў нічога не пісаў. Эліс настаяла на гэтай вандроўцы, каб прачысціць галаву і адпачыць разам у хаце на беразе возера Колдран, чые цёмныя воды халодныя, як лёд. Раней гэтае месца даравала нечаканае натхненне многім творчым людзям. Можа, справа ў лясных пейзажах, а можа — у чымсьці больш глыбокім.

Уэйкі заязджаюць у кавярню, каб забраць ключы ў гаспадара хаты і выпіць кубак выдатнай кавы (прывітанне, «Твін Пікс»). У кавярні Алан амаль з парога бачыць сваю кардонную роставую фігуру, што выклікае ў яго хутчэй раздражненне. А ён так хацеў адпачнуць... Гаспадара дома на месцы не аказалася, ключ перадала сталая жанчына, апранутая ў

чорнае, як бы ў жалобе па кімсьці.

Дом на возеры Колдран — выдатнае месца, каб пабыць сам-насам. Лес, скалістыя берагі і вада, чарнейшая за ноч. Пасля невялікай сваркі з Эліс пісьменнік выбягае з дому падыхаць, але чуе крык жонкі ў цемры, грукат і моцны ўсплёск. Калі ён падбягае да невялікага прычалу, вада ўжо спакойная, Эліс нідзе няма.

Алан патанае ў адчаі, глыбейшым за любую бездань. І толькі на краі свядомасці ён чуе голас, які абяцае яму вярнуць жонку, трэба толькі напісаць што-нішто. Ён ачوماецца праз тыдзень у разбітай машыне на абочыне, разгублены і спужаны. Паліцыя нічога не ведае пра знікненне яго жонкі, а галоўным падазраваным робіцца сам Уэйк, тым больш, што ніякага дома на возеры Колдран няма ўжо гадоў 50. Тут, уласна, і пачынаецца гульня.

Перад намі шутар ад трэцяй асобы, структурна падзелены на некалькі эпизодаў па тыпу тэлесерыяла, пра што нам перыядычна нагадваюць уступы «раней у «Алане Уэйку...» з кароткім пераказам мінулых падзей. У светлы

час сутак ігрок вывучае Брайт-Фолс, размаўляе з некаторымі персанажамі, але асноўныя падзеі пачынаюцца з надыходам цемры. Цемра ў гульні — гэта і экспазіцыя, і дзеючая асоба. Ёй патрэбны пісьменнік, яна намагаецца паглынуць усё, да чаго толькі можа дацягнуцца. І асноўная зброя супраць яе — яркае святло. Гэта можа быць ліхтар, сігнальная ракетніца ці фары аўтамабіля. Асноўныя праціўнікі гульца — апанаваныя цемрай людзі, але па ходу сюжэта цёмная сутнасць набірае сілу і захоплівае нават буйныя прадметы і тэхніку. У якой яшчэ гульні вам дадуць магчымасць пазмагацца з апанаваным цемрай камбайнам?

На момант выхаду гульні была амаль кінематаграфічна прыгожай. Асвятленне і шыкоўныя пейзажы нават праз шмат гадоў выглядаюць выдатна. Знешнасць усіх гульнівых персанажаў была змадэляваная на падставе рэальных людзей. Гульніаўцы рознымі дэталямі і адсылкамі — ад візуальных да сюжэтных. Сэм Лэйк, які выступае сцэнарыстам і галоўным рэжысёрам усіх праектаў кампаніі, мае выдатнае чуццё. У гэтай гульні ён аб'яднаў асноўныя дасягненні амерыканскай школы жахаў, дадаўшы да іх паўночнаеўрапейскі настрой.

Сам Алан Уэйк быццам бы сышоў са старонак кнігі Стывена Кінга. Гульніаўца гарманічна цытуе і экранізацыю яго «Ззяння» ў сцэнах з руйнаваннем дзвярэй і лабірынтамі з жываплота, які персанаж павінен пераадолець. Лаўкрафт, Хічкок, тэлешоу «Змрочная зона» і «Твін Пікс»... Адсылак вельмі шмат, што не зніжае цэласнасці самога твора. Карацей, сюжэт і атмасфера вартыя таго, каб прайсці гэтую гульнію.

Вадзім Каплун

Заяўка на Парнас

ХІТРЫ ВЕТРЫК

Зоркі, як і людзі,
Любяць ціха пець,
У нябесным крузе
Ярка зіхаець,
Шпарка сыпаць іскры,
Блікі, прамяні...
Ці не ветрык хітры
Вее ў вышыні?
Развінае крылы
Лёгка свая
І ў знаёмым рытме
Ціхенька пая?

ДУМКІ

Полям жытнім
Ці лугам зялёным
Аб Радзіме
Мне думаць заўсёды:
На змярканні,
На ранішнім золку,
З камарамі
Увечар і ў спёку.

БУДЗЕМ РАЗАМ

Неяк вечарам лісток
Заляцеў пад свежы стог
Як пад коўдру.

Будзем разам уначы
Зоркі яркія лічыць,
Метэоры.

У СТРАІ

Волаты-дубы стаяць
Як узброеная раць.
Ствол у латах.

І спакойна ў цішыні,
Быццам воіны ў страі,
Пазіраюць.

Герман Трацэўскі,
5 «А» клас, СШ № 105 г. Мінска

Што хоча сказаць аўтар?

— Галоўнае — пачаць, — падумаў мой герой і сеў за стол.

— Пачаць... — няное пытанне павісла ў паветры, а літары ўпарта не хацелі ўтвараць радкі чарговага «шэдэўра», трывала засеўшы ў недрах грыфеля.

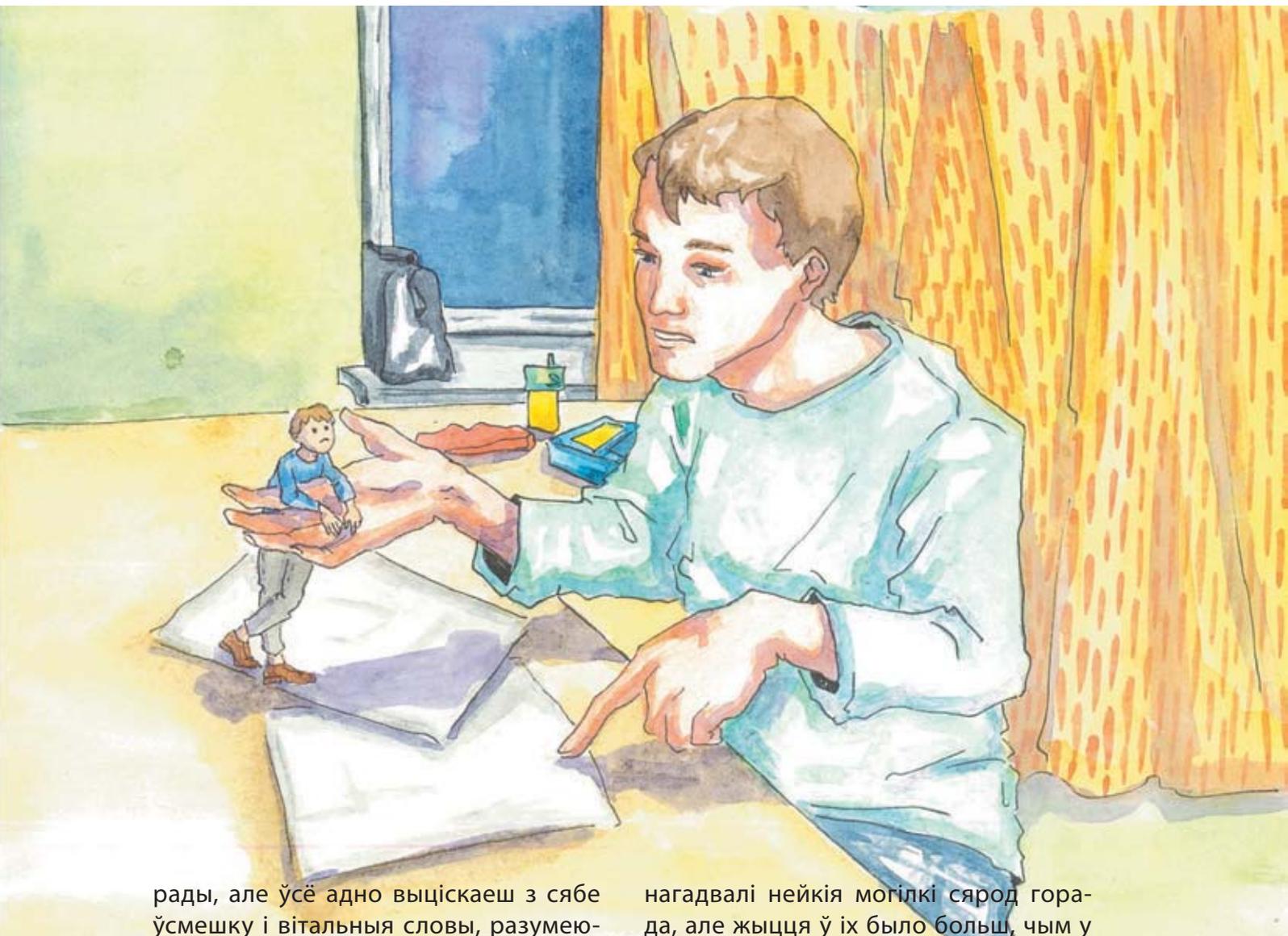
— Не ма-гу, — рука сціснула аловак, павадзіла ім па паперы, пакідаючы за сабой крамзолі, якія ніяк не былі падобныя да слоў, завісла над аркушам і, падумаўшы, кінула гэтую справу. Забалела галава.

— Зноў творчы застоў, — уздыхнуў ён. — Хаця які застоў, калі тут ужо два гады як багна.

У пачатку шляху здавалася, што быць пісьменнікам лёгка: пішаш сабе пра тое, чым жывеш, надаючы пачуццям рэальную форму са слоў, — што тут складанага?

У тыя далёкія гады і праўда ўсё было проста: пачуцці мелі толькі два вымярэнні, а думкі рухаліся злева направа. Ён пісаў пра тое, што бачыў, і не думаў пра сэнс сваіх апавяданняў, бо сэнс быў да немагчымага відавочны. Зараз жа кожны радок прагінаўся пад цяжарам думкі, думкі такой ілюзорнай, што нават яму самому здавалася час ад часу, што яго тэксты абсалютна пазбаўлены ўсялякай сутнасці.

«Пра што я ўвогуле пішу?» — пранеслася ў галаве. Падобныя думкі закрадваліся і раней. Яны чакалі яго ў кожным кутку падсвядомасці, затаіўшыся ў цені вобразаў і сюжэтаў. Яны не прыспешвалі героя, бо выдатна ведалі, што рана ці позна сустрэнуцца твар да твару. І тая сустрэча будзе падобная да сустрэчы са старым знаёмым, бачыць якога ты быццам бы і не

рады, але ўсё адно выціскаеш з сябе ўсмешку і вітальныя словы, разумеючы, што не паспяваеш перабегчы на іншы бок дарогі.

«Але ці мусіць гэтае «нешта» ўвогуле існаваць? Чаму ў твора абавязкова мусіць быць сэнс? І чаму цяжар надавання сэнсу ляжыць менавіта на тым, хто піша?» — разважаў ён і праз хвіліну прыйшоў да высновы, што няхай крытыкі займаюцца пытаннямі расшыфроўкі метафар у яго апавяданнях, а ў вузкіх колах шукальнікі ісцін задаюцца пытаннем, што хацеў сказаць аўтар. Самога ж аўтара больш хвалявалі камбінацыі літар на старонках, а пытанне сэнсу, які ў іх укладваўся, ён пакідаў на потым, спадзеючыся ўвогуле ўскінуць цяжар яго пошукаў на плечы чытача. Зараз ён не хацеў ніякага сэнсу, не хацеў нічога казаць — душа патрабавала толькі награвання літар і вобразаў. Здалёк яны

нагадвалі нейкія могілкі сярод горада, але жыцця ў іх было больш, чым у вокнах дамоў насупраць.

Амаль патануўшы ва ўласным маналогу, ён зразумеў, што бачыць сонца ў апошні раз. Яно знікала за дахамі дамоў нейкага абсалютна чужога горада, у якім ён пражыў усё сваё жыццё. Засталіся толькі вобраз у памяці ды паласа над даляглядам.

— Заўтра будзе дождж, — уздыхнуў чалавек за сталом.

І раптам ён зразумеў, чаго яму пакутліва не стае. Адчуванне пустэчы спачатку спужала яго, потым стала невыносна сумна, а праз секунду ён быў спакойны, зразумеўшы, што літары запоўняць пустэчу.

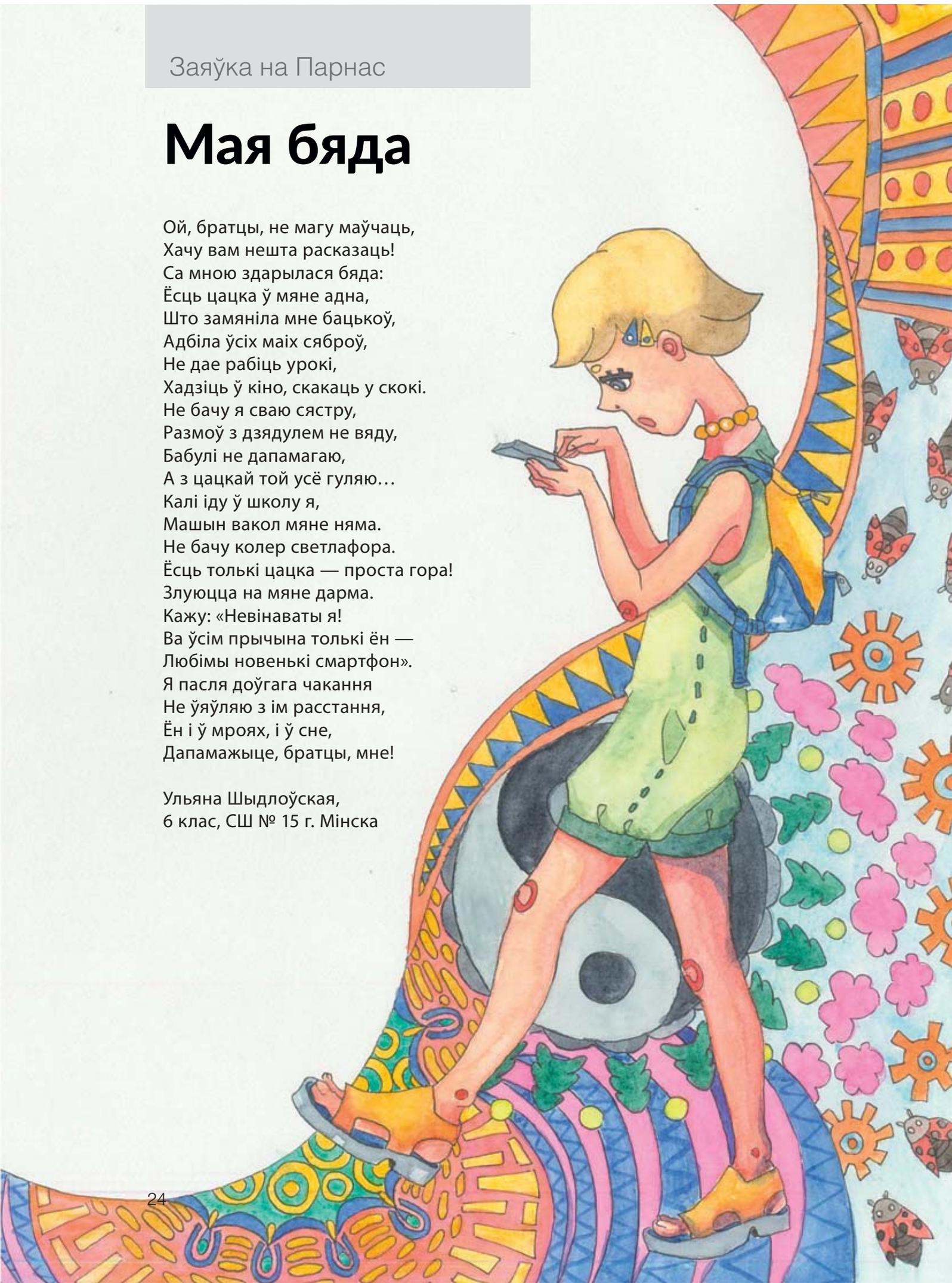
Герой так і не зразумеў, што хацеў сказаць аўтар, але быў упэўнены, што ён заўтра прачнецца.

Кацярына Косарава

Мая бяда

Ой, братцы, не магу маўчаць,
Хачу вам нешта расказаць!
Са мною здарылася бяда:
Ёсць цацка ў мяне адна,
Што замяніла мне бацькоў,
Адбіла ўсіх маіх сяброў,
Не дае рабіць урокі,
Хадзіць ў кіно, скакаць у скокі.
Не бачу я сваю сястру,
Размоў з дзядулем не вяду,
Бабулі не дапамагаю,
А з цацкай той усё гуляю...
Калі іду ў школу я,
Машын вакол мяне няма.
Не бачу колер светлафора.
Ёсць толькі цацка — проста гора!
Злуюцца на мяне дарма.
Кажу: «Невінаваты я!
Ва ўсім прычына толькі ён —
Любімы новенькі смартфон».
Я пасля доўгага чакання
Не ўяўляю з ім расстання,
Ён і ў мроях, і ў сне,
Дапамажыце, братцы, мне!

Ульяна Шыдлоўская,
6 клас, СШ № 15 г. Мінска

Рамонак

Легенда

Там, дзе гамоняць бярозы ды клёны
І лапы раскінуў трыпутнік зялёны,

Дзе сумнай жалейкі разносяцца гукі,
Жыў хлопец, і меў залатыя ён рукі.

Дзіўны пярсцёнак зрабіць мог, скарбонку,
Што цешыла вока ўзорамі звонку.

Мелодыя бору, дзянніцы мігценне
Дарылі ўмеламу майстру натхненне.

Аднойчы багатага вельмі вяльможы
Дачка, што была чарнабровой, прыгожай,

Сонца ў майстра таго заказала,
Якое б усімі промнямі ззяла.

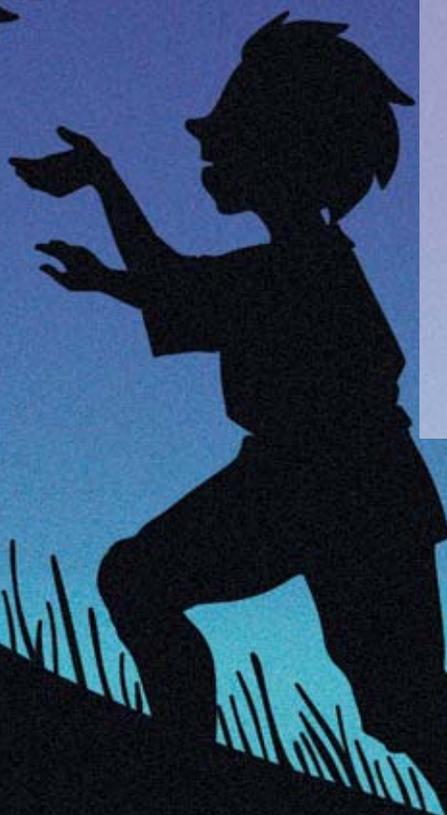
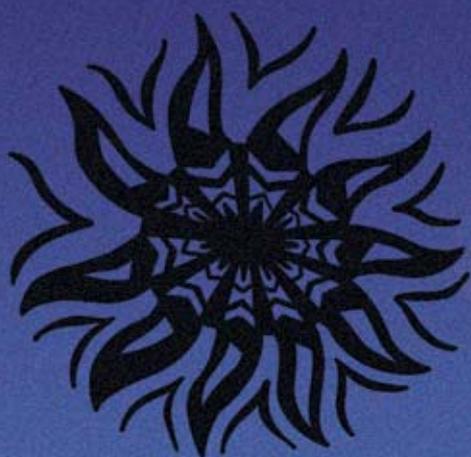
Хлопец за працу ўзяўся старанна,
Бліснула ледзь сердалікам заранка.

Ды ў тую хвіліну, у тое імгненне
Пакінула слыннага майстра натхненне.

Заказ не зрабіў ён, і так зажурыўся,
Што сам у рамонак ператварыўся.

І вось з таго часу на лузе ўлетку
На сонца глядзіць жаўтавокая кветка.

Святлана Бельская

Запаляр'е

Глава 4. Ахоўнікі

Паліна Каралева

Вінсант прачынаўся цяжка, суставы нылі, галава здавалася бетоннай. Ён адмахваўся і ўварочваўся ад святла, якое назойліва аблізвала твар, калі прачнуўся дастаткова, каб зразумець голас бацькі. Прафесар Дэла казаў пра снеданне.

— Вінсант, ужо час, — ён крыху штурхнуў у плячо, нацягнуў пальчатку. — Джэк адкрыў кансервы.

— Тата? — уражаны позірк хлопчыка здзівіў прафесара.

— Штосьці здарылася? — спытаў ён у сына.

Рассеяна той азірнуўся. Ён ляжаў у палатцы, моцна перакруціўся спальны мяшок. Ад дрэннага сну балела спіна, выкручвала рукі. Здаецца, Вінсант зразумеў, пра што казалі старыя, якія скардзіліся на немаладыя гады.

— Ты нічога не чуў ноччу? — нарэшце запытаўся хлопчык.

— А павінен быў? — бацька прытрымліваў крылы палаткі, каб сын вылез следам.

— Не ведаю, — буркнуў ён і нязграбна пацёр локаць праз куртку.

Экспедыцыя сабралася ля ачага. Джэк быў сонны, а вось Рос размінаў спіну, папераменна паднімаў калені і круціў тулавам. Зарадка на мысе гары была тым нясціплым уражаннем, якім можна было падзяліцца ў Еўропе пасля прыезду. Падчас снедання Вінсант прыгадаў палярнага пацука, якога сава прынесла ў кіпцюрах, і зноў азірнуўся. Ён не быў упэўнены ў рэальнасці начнога падарожжа ў першыя секунды пасля абуджэння, але з кожнай хвілінай усё меней сумняваўся. Аднак

адчуваў сябе няважна.

Крыстафер заявіў, што сённа яны спусуцяцца да расколіны. І Вінсант быў рады. Ён хацеў пераканацца і, мажліва, здзівіць астатніх вышчарбленым калідорам. А як усе здзівяцца, калі пабачаць замак!.. Хлопчык аддаўся марам і вярнуўся ў рэальнасць, калі яны ўжо крочылі па снезе. Ноччу была завіруха, і суцэльныя сумёты часалі жылот. Прафесар Дэла стараўся трымаць сына за руку, часам падымаючы за падпахі, калі завал снегу быў занадта вялікім. На шляху да расколіны Крыстафер завярнуў да ледзяной катлавіны, урачыста паказаў на гэты прыродны амфітэатр. Сям-там, нібы застылы вадаспад, да дна катлавіны з неймаверна роўным слоём белай крошкі спадаў чорны лёд. Крыстафер быў задаволены здзіўленнем астатніх. Прафесар Дэла патраціў шмат часу, каб дэталёва замалюваць катлавіну. Ён зняў некалькі ракурсаў і яшчэ доўгі час крочыў вельмі натхнёны. Вінсант жа спяшаўся да расколіны. Таму, калі географ прапанаваў палявацца «яшчэ адным мястэчкам», хлопчык запратэставаў.

— Ха, юнакоў у такім узросце зусім не захапляе прыгажосць прыроды, — філасафічна і крыху пакрыўджана заўважыў Амунд. — Ты не выспаўся, Вінсант? Чаму капрызіш?

— Ён дзіця, — супакоіў Рос, хлопнуў па плячы. — Але нам сапраўды патрэбна ісці да расколіны зараз, каб паспець вярнуцца да цемры.

Больш яны не любаваліся і хутка спусціліся да чорнай прорвы. Вось толькі зблізу яна аказалася не такой ужо чорнай, ды і не прорвай зусім. Не было глыбіні, якая круціла галаву, не было пачуцця немінучай пагібелі. Так, святло амаль не трапляла ў вузкую шчыліну абрыву, але з дапамогай

ліхтарыка можна было разглядзець гладкія сценкі кароткай упадзіны.

Вінсант так хацеў пабачыць Урд, паказаць астатнім неверагодны сакрэт поўначы, што ад расчаравання расплакаўся. Ён ліхаманкава торгнуўся ўздоўж расколіны, спадзяваўся, што яны памыліліся, спусціліся недзе не ў тым месцы. Але ўсё было аднатыпова бяспечным, нават ледзяная катлавіна ў параўнанні з гэтай «прорвай» была насамрэч чароўнай. Гэта было не тое месца, дзе Вінсант пабываў уначы. Прафесар Дэла спрабаваў запытацца, пачаў хвалявацца. Але хлопчык упарта паўтараў, што адмарозіў рукі, і працягваў усхліпваць.

— Здаецца, гэта пераходны ўзрост, — прашаптаў Крыстафер альпіністу. Рос незадаволена скасіў вочы. Географ быццам не ўмеў суперажываць.

Аднак нават Амунд расчароваўся, пабачыўшы расколіну. Ён спадзяваўся зрабіць адкрыццё. Але, здаецца, калегі з Садружнасці проста пасмяяліся з яго, прыдумалі легенду на пустым месцы. Таму, калі прафесар Дэла прапанаваў вяртацца ў вёску (мясцовы фальклор ён так і не вывучыў), географ не вельмі супраціўляўся.

Бліжэй да вечара, калі ля гор згушчалася цемра, экспедыцыя вярнулася да пячоры. Рос і Джэк збіралі рэчы. Яны ўзяліся за печку-буржуйку, але Вінсант дзёрнуў бацьку за рукаў курткі.

— Ці можна застацца ў пячоры яшчэ на адну ноч? — запытаўся ён. Заўважыўшы збянтэжаны позірк бацькі, хлопчык спешна растлумачыў: — Мы ж больш не падымемся сюды! А мне так... спадабалася слухаць начную завіруху.

— Гэта ноч будзе спакойнай, — праз плячо сказаў Крыстафер. Ён пакаваў торбу, — без бурбы.

— Дык як? — паўтарыў Вінсант. — Можна застацца?

Прафесар пераглянуўся з астатнімі. Джэк панура фыркнуў і адварнуўся. Ён склаў рукі на грудзях, жадаў, мажліва, хутчэй вярнуцца да верталёта, праверыць яго захаванасць. Рос толькі паціснуў плячыма і вярнуў буржую на месца.

— Цябе не зразумець, Вінсант, — заўважыў географ, — то табе не падабаецца прыгажосць снежных груд, то ты не хочаш пакідаць горы.

Хлопчык сцяў вусны. Справа была зусім не ў краявідах. Ён вельмі часта глядзеў у неба, спадзяваюся ўбачыць крылаты сілуэт.

— А я б вярнуўся ў вёску, — нарэшце загаварыў пра сваё незадавальненне пілот. — Мы і так змарнавалі час, пакуль спускаліся да той расколіны. Яна аказалася нікчэмнай нават для пейзажыста.

Словам Джэка ніхто не стаў прэчыць. Таму што болей, чым уражаннў, у гэты дзень было расчараваннў.

— Зробім так, — вырашыў прафесар Дэла, каб дагадзіць усім, — мы з Джэкам вернемся ў вёску сёння. — А вы, — ён паглядзеў на Крыстафера і Роса, спыніў позірк на сыне, — заўтра раніцай.

Хлопчык кіўнуў. Ніхто не прэчыў. Географ і Вінсант стаялі на краі мыса, свяцілі ліхтаром уніз. Альпініст пракаў вяроўку, дачакаўся прафесара і пілота ля падножжа, а пасля ўскараскаўся назад да пячоры. У гэтую спакойную ноч вёска Соша не гублялася ў снежных камяках. Яна нагадвала хацінку ў якой-небудзь Расеі, дзе бывае занадта холадна доўгімі зімамі. Цёмныя сілуэты бацькі і Джэка хутка расталі ўначы.

Рос і Крыстафер гутарылі дапазна. І гэта нават прымусіла хлопчыка хва-

лявацца. Ён высунуўся з палаткі і разглядаў трэшчыны на камянях, калі задумаўся, што Урд можа не з'явіцца з-за іх. Магчыма, яна баялася чужынцаў, ды яшчэ і дарослых. І ўсё роўна мужчыны размаўлялі ля печкі, не заўважаючы трывогі хлопчыка. Яны пайшлі спаць позна, пасля поўначы, але сава так і не з'явілася. Вінсант заснуў толькі пад раніцу, і хутка яго разбудзілі, каб спускацца з гары. Бязвольна ён вяртаўся ў вёску, усё часцей спатыкаўся. Здавалася, калі ён зачэпіць гурбу і ўпадзе тварам уніз, то нават не паспрабуе падняцца. Вінсант адчуваў сябе кінутым.

Джэк катаўся на санях, запрэжку цягнулі малыя сабакі, першым ішоў Саламон. Мажліва, з верталётам усё было добра, калі пілот весяліўся. Лазар часам махаў рукамі і нешта выкрыкваў. Мабыць, так ён даваў сабкам сігнал. Ён сказаў, што прафесар Дэла зараз працуе, размаўляе з жыхарамі ў круглай зале галоўнай хаты вёскі. Вінсант не спяшаўся паслухаць расказы палярнікаў. Але раптам прыгадаў арнамент на дыване. Калі жыхары вышывалі сям'ю Урд, значыць, ведаюць, у якой расколіне знаходзіцца праход да замка!

— Як з ланцуга сарваўся, — заўважыў Крыстафер, калі хлопчык раптам пабег праз усю вёску. — Што з ім наогул здарылася...

— Мажліва, закахайся, — Рос паціснуў плячыма.

— У каго? — усміхнуўся географ. — Мы ў снягах! Хіба толькі ў палярнага пацука.

Яму так спадабаўся ўласны жарт, што ён гучна рассмяяўся, а пасля знік у хаце, дзе яны ночылі пасля прылёту.

Галоўная хата вёскі Соша знаходзілася ў цэнтры, ад яе, быццам

промні сонца, разрасталіся вуліцы. У вялікай зале, якая была ўпрыгожана дыванамі з тым жа знаёмым узорам, стаялі свечкі. Было ўтульна, цёпла. Людзі сядзелі на мехавых падсцілках і слухалі старую жанчыну. Яны заплюшчвалі вочы і захоўвалі святое маўчанне. Сівая, парослая зморшчынамі жанчына малілася за ўсіх. Праз вузенькую арку быў другі пакой, значна меншы. У ім Вінстант знайшоў бацьку. Па чарзе прафесар размаўляў з тымі, хто мог штосьці распавесці.

Прафесар Дэла заўважыў сына, але толькі кінуў яму на куфар у куце. Той быў пакрыты прыгожай яркай сурвэткай, і Вінсант паслухмяна сеў зверху. Ён чакаў, калі бацька скончыць, каб задаць свае пытанні. Але рабіўся ўсё больш нецярплівым і ўжо торгоў нагою. Чаравік часта біў куфар, і старая жанчына збівалася, яе адцягваў пачочны шум.

— Вінсант, ну што такое? — прыгнечана запытаўся бацька. Яму не падабалася, калі перашкаджалі працаваць. У справе вучонага важна было засяродзіцца, не ўпусціць патрэбную дэталю з усяго доўгага расповеду субяседніка. — Ты перашкаджаеш.

— Я хацеў запытацца! — хлопчык не вытрываў, саскочыў з куфра. Ён узяўся за сурвэтку і паднёс яе да жанчыны. — Раскажыце пра гэты ўзор! Хто на ім адлюстраваны, што гэта за крылатая істота?

Прафесар Дэла збіраўся перабіць сына, прымусіць папрасіць прабачэння за грубае ўмяшанне. Але жанчына ўсміхнулася паблагліва, нахіліла галаву і пагладзіла сябе па шчацэ. Здавалася, пытанне парадавала яе.

— О, гэта мясцовая легенда пра Ахоўнікаў. Калі Паўночны полюс — гэта край свету, то яны абаронцы

межаў. Менавіта тут, за высокай гарою, з'яўляюцца завірухі і буры такой моцы, што могуць здзьмуць увесь свет і пакінуць зямлю пустой. Але гэтыя істоты, Ахоўнікі, сваімі крыламі заўсёды расейвалі завірухі, не давалі вятрам прайсці далей.

— І дзе Захавальнікі зараз? — зноў перабіў Вінсант.

— Гэта легенда, — нагадаў бацька. — Будзь ветлівым.

— Нават не ведаю, — жанчына зноў пагладзіла твар, — мая прабабка казалася, што калісьці Захавальнікі сябравалі з імі. Там, дзе яны жылі, раслі нават травы, таму і ежа ў вёсцы не была такой прэснай. Але пасля прагнаў людзі прыйшлі з вялікага свету, каб атрымаць моц. Яны знічшылі тых, хто абараняў нас.

— Але як можна перамагчы тых, хто ўзмахам крылаў расейвае завірухі?! — абурўся Вінсант. — Не веру.

— Гэта толькі легенда, — паўтарыла за бацькам жанчына.

— Лухта! — хлопчык крыкнуў гучна, адцягнуўшы ўвагу людзей у вялікай зале ад малітвы. Ён выбег з галоўнай хаты і за ўвесь тыдзень больш не

прыходзіў да бацькі, калі той запісваў гісторыі жыхароў.

Тыдзень праходзіў марудна. Нават Джэку надакучыла катацца на сабаках, і ён усё часцей пагладжваў хвост верталёта. Усе чакалі, калі прафесар Дэла скончыць працу. Часта жыхары расказвалі пра цуды з гор: хто-небудзь згубіцца ў пячорах, яго пашукаюць, потым адчаяцца і зробіць пусты курган, а ён раптам вернецца цэлы і здаровы. Стары Лазар на ўсе гэтыя гісторыі толькі пасмейваўся. Сам ён нібы чакаў апошняга часу, каб падзяліцца з экспедыцыяй сваёй байкай.

Але калі прыйшоў дзень ад'езду, стары нічога не сказаў. Быццам не знайшоў вартага. Прафесару Дэла непатрэбна было падганяць калег са зборамі. Вінсант амаль схваўся ў верталёце, не хацеў глядзець на вёску больш за неабходнае. Снежны свет расчараваў.

Жыхары праводзілі верталёт. Рокат быў аглушальны, здзімаў снежны пыл і штурхаў фігуры людзей, калі хлопчык пачуў браханне. Ён выглянуў і сустрэў Саламона. У пашчы сабака прынёс знаёмае пяро. Вінсант здзіўлена глянуў на Лазара, але той памахаў на развітанне. Ён непрыкметна павярнуўся і пайшоў кудысьці за сілуэты радасных жыхароў. Тыя крычалі нешта вясёлае, дзякавалі за візіт і звалі ў госці зноў. Вінсант прышпіліўся, але глядзеў на пяро, якое падараваў стары. Верталёт падняўся ў той момант, калі распаўзаўся світанак.

Калі паселішча стала амаль неўважным, хлопчык пабачыў крылы за акном. Побач, нібы дэльфін ля карабля, ляцела Урд. Яна махала, пакуль Вінсант не заўважыў яе, а потым узмахнула крыламі і паняслася немажліва высока. Знікла за аблокамі. Але, зачапіўшы вату, спіраллю спікірава-

ла да снегу. Белыя сляды разарваных аблокаў здаваліся дзіўным узорам.

Верталёт праляцеў храбты горнага ланцуга, калі сава зусім наблізілася. Яна зноў памахала, але ўжо на развітанне. Ланцуг гор абарваўся, упоўз у акіян, і Урд пачала адставаць. Вінсант перасеў да другога акна, потым да наступнага, каб бачыць яе як мага болей. Калі ён адцясніў Роса, Урд ужо не было на небе.

— Прафесар, што чакае гэтую вёску? — чамусьці з ноткай смутку запытаў альпініст. — Як лічыце, ці будзе ў яе будучыня? Ці застануцца толькі адзінокія горы?

— Рана ці позна, але заўсёды застаюцца толькі адзінокія горы, — адказаў мужчына. — У выпадку з Сошай, мусіць, мы гаворым пра «рана». У лепшым выпадку тут нехта будзе яшчэ гадоў дзесяць. А пасля...

Вінсанту зрабілася балюча. Горы не застануцца адны, ён гэта ведаў. Таму што з імі застанецца Урд. Дзяўчынка, якая была сакрэтам гэтай вёскі. А цяпер стала і сакрэтам Вінсанта. Ён лічыў, што нібы прыняў эстафету ў Лазара, калі пабачыў яе. І цяпер стары, як і казаў бацька, можа пакінуць поўнач.

Хлопчык паабяцаў сабе, што аднойчы, нават калі Соша знікне і пілоты адмовяцца лятаць у запаляр'е, ён вернецца да адзінокай Урд. Да дзяўчынкі, якая жыве ў вялізным, але пустым замку, якая цягне любыя рэчы, каб не быць адзінокай. І за якую размаўляюць рожыцы на камянях. Ён паабяцаў сабе вярнуцца да сяброўкі, чый лёс — быць чым-небудзь сакрэтам і ахоўваць ад бур тых, хто разбурыў яе дом. Вінсант так і не зразумеў, была тая ноч марай ці рэальнасцю, але шчыра верыў у цуд.

Канец.

бярозка

Штомесячны грамадска-палітычны
і літаратурна-мастацкі часопіс (для дзяцей
сярэдняга і старэйшага школьнага ўзросту)
Выдаецца са снежня 1924 года
Узнагароджаны ордэнам «Знак Пашаны»

Заснавальнік
Вытворча-выдавецкае рэспубліканскае ўнітарнае прад-
прыемства «Дом прэсы»

Галоўны рэдактар:
Кацярына Вячаславаўна Каплун

Рэдакцыйная калегія:
Алесь Бадак, Алесь Дуброўскі, Алесь Карлюкевіч, Уладзімір
Ліпскі, Алена Масла, Людміла Рублеўская, Аляксей Чарота,
Таццяна Швед

Адрас рэдакцыі

Юрыдычны і паштовы адрасы:
Рэспубліка Беларусь, 220013, г. Мінск,
вул. Б. Хмяльніцкага, 10а.
chas.bjarozka@gmail.com
Тэл.: 8 (017) 311-16-07, 8 (017) 311-16-98.

Падпісныя індэксы:
74822 — індывідуальны
74888 — індывідуальны льготны для членаў БРПА
748222 — ведамасны
74879 — ведамасны льготны для ўстаноў адукацыі і культуры

Пасведчанне аб дзяржаўнай рэгістрацыі сродку масавай
інфармацыі №210 ад 25.07.2019, выдадзенае
Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь

Выдавец:
Рэспубліканскае ўнітарнае
прадпрыемства «Дом прэсы»
Дырэктар:
Фёдар Пятровіч Караленя

Спецыяльны карэспандэнт:
В. А. Красоўская
Мастацкі рэдактар, камп'ютарная вёрстка:
П. В. Каралева
Стыль-рэдактар:
П. У. Забела

Падпісана да друку 18.06.2021 г.
Фармат 60×84^{1/8}. Друк афсетны.
Ум. друк. арк. 3,72. Ул.-выд. арк. 3,42.
Тыраж 544 экз. Заказ ??.

Рэспубліканскае ўнітарнае прадпрыемства
«БудМедыяПраект»
ЛП № 02330/71 ад 23.01.2014,
вул. В. Харужай, 13/61, 220123, Мінск, Рэспубліка Беларусь

© РУП «Дом прэсы», 2021

- 01 Hist. Пабегаць, паскакаць, выбраць новае імя
- 03 Праектар. Што гэта: сабака, свіння ці бохан?
- 06 Гісторыя поспеху. Натхненне аўдыторыяй і вечныя пытанні
- 10 Дайджэст. Пяць моў любові
- 12 Дайджэст. Ісландская сага. Частка 4
- 18 Ініцыятыва. Экалогія — побач
- 19 Level 80. Гэта не возера. Гэта акіян
- 21 Заяўка на Парнас. Вершы і проза
- 25 Літаратурныя старонкі. Рамонак
- 26 Літаратурныя старонкі. Запаляр'е. Глава 4

Аўтар вокладкі і разварота: Вольга Кіпарына
oddinss (@club187716488).

Аўтар фотаздымка: Кацярына Ярашэвіч
(e_r_o_s_h_k_a .

Цяпер «Бярозку» можна набыць анлайн!
Заходзь на belkiosk.by — і любімы часопіс будзе ў
тваім гаджэце!

А для амататараў шоргату паперы пад пальцамі —
ільготная падпіска па індэксе 74888
(індывідуальная) і 74879 (ведамасная).

«Бярозка» ў сацсетках:

 @bjarozka

 @bjarozka.mag

ПАСВЯЦІ НАМ ТРОШКУ,

ДАМ ТАБЕ ГАРОШКУ

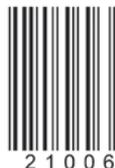
Аўтар: Вольга Бабурына (Palunisa)

ISSN 0320-7579

EAC

9 770320 757007

2 1006